

Összeállító: SZELEI BALÁZSNÉ

Összeállítás ideje: 1980.

TART.: SÁNTÓDPUSZTAI ELBESZÉLÉSEK

7 lap

FÖLDRAJZI MUTATÓ, SÁNTÓDPUSZTA

SÁK MUTATÓ: XVII
XXVI

PAPÍRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁRSZÁM

ÁTVÉNYEZVE AZ EGYETEMES LTK. 4360-as TETÉLE ALÓL

4360/1980 XXX

Néprajzi és Nyelvjárási

Szántódpuszta

1.-7 lap.

Pérgyűjtemény 1980.

T/45/64

Zsuzsanna

Évek óta foglalkoztatott egy régi ballada, amit gyermekkoromban apától tanultam, ő pedig, fiatal katonakorában, Károsváron a huszár bajtársaitól.

A teli Balatonon átkelő nászújszomori történetét panasolta el.

A zásadfordulón tudta minden somogyi gyerek is bánatosan eldalolozták, megtanulták egymástól.

Az 1930-as évek végén 40-es évek elején is sokan tudták még, amikor én először jártam ezen a vidéken, de sajnos ma már elmondani nem tudják, akiket én kérdeztem de az eseményt mindenképp tudta és tudja ma is.

Egykoros eset volt az ilyen, mert a teli, lefagyott Balatonon is átkellett menni, ha a sükésig, vagy parancs így hozta.

Szántód pusztáról a járandóságot, beszedgáltatást, a levágott sertéseket átkellett vinni, ha a sükésig vagy parancs szerint a Tihanyi epütséghoz telen is menni kellett.

A nádvágók, a jégától halászók, a semiz-vontatók, falutjárók, gyakran lettek a teli Balaton áldozatai is az utat rövidítő nászújszomori is, ha a jég megrepedt, leszakadt.

A "Balaton séprasszonya" több áldozatot szedett, mint a nyári fürdőzők közül.

Akkor, abban az időben kevesebb volt a

2. magyar fürdőző, mint most is ha fürödtek is, nem merészkedtek túl messzire vagy veszélyes helyre, mint ma.

Babonásson mesélték a Balaton parton lakók a Balaton sípsavanyjáról is erősen hittek benne, hogy létezik, hogy minden évben bezedi a várat, az emberáldozatokat.

Azt tartották, aki meghallja a nőtájt, csábító dalát, szeméi, szája lángolását meglátja, hamarosan meg is hal az!

Ha az esti szél dalt hozott a Balaton felől, csábító női hangot, menekültek a halászek is a vízről haza, állhonaikba.

~~Ők~~ előjelek, közönségek ellenire mégis menni kellett, ha a megjelölés vagy parancs így szólt.

A déli parttól nőrelő, „főzfilmek” a teli befagyott jégen vitték haza menyasszonyukat, új feleségüket. A gyorsan sikló sáncton is ha hődös volt az idő, fáklyavivők haladtak elől, hogy nincs a sánctól, jégrepedés?

De mi egy-két gyolagos ember sűffja, a lovak, sánctól utassal teli soraihoz képest?

Na az egész történet baj, - örökös gyász!...

Emlékeimről most írok íte folytatott „fiatalok pustai elbeszélések” című, 1980-as néprajzi párogamunkám!

1. Vontatás a Balatonon!

2. A Balatonba vesztett nőse!

Vontatás a Balatonon!

A szaradforduló után is még az első világ-háborúig Szántód is Tihanyhoz tartozott és én is csak anyám sokszor megtette az utat át a jégen vontatóval, a nagy kemény teleken.

Tihanyba orvoshoz hordta a beteg kis testvéreimet, mert ott állt egy Gemál nevű jó orvos, aki írtett a beteg gyermekekhez.

Már három kistestvérem is meghalt, nagyon szerette volna anyám megmenteni az előttem született kisfiút.

Vastag kendőbe takargatva vitte ki Szántód pusztájáról a rivert.

Ott a jégen volt egy nagy fakútya, ami úgy nézett ki, mint egy nagy szék.

Hárman, négyen is betudták ülni a verető rivéssel együtt.

A hátulsi ülésnek támlája is volt. Elül a rivisz befogta magát egy széles gurtával, a mellén keresztül, két kezébe egy-egy rögzítőt volt, amiket a jégre vágva kapaszkodva húzta, vontatta a fakutyt.

Ha hátba kapták a selet, gyorsabban tudtak haladni, de ha szembe fújt a havas szél, - bizony nagyon nehéz volt az előrejutás! Hki vontatta, nagyon leiszadt, mire átérték.

Az orvos fönt lakott a faluban.

Amikor megérkeztek Tihanyba, mivel akkor még autóbussz nem volt, egy fuvaros várta őket, az ikeröket a Tihanyi rivében.

4. Ennek a fuvarosnak egy régi, nádastetijű felhőre meszelt kőmis háza volt, ott az út mellett a hegy oldalában jobbfelől, így ő az udvarából belátta az egész Balatont.

Ha látta, hogy közeledik a vontató a fakutyával, utasokkal, akkor már fogta is be őt az egy lovat, és mire odaérték, kántódóról, ő is odaért a kocsival és föl-fuvarozta az utast a faluba.

Ezek az utak sokba kerültek.

Erősen sajnálom nagyon félt, mert a jég olvadni kezdett, recsegett, ropogott.

Akkor ő megfogadta, hogy többé nem megy őt, és idcsapám se engedte arontul.

Adatkörül: Öv Florvath Jánosné
az. Tamás Teréz 75 éves ek.
Szántódóról - kántódóról. 14. sz.

1934-ben februárban fölenyodott a Balaton jége.

Mi akkor jöttünk Zalaapátiból ide Szántódóról pusztára dolgozni áthelyezéssel, azért nevezetes is emlékezetes nekem ez a korai tavasz.

Balatonföldvár és Zamárdi körött, csak ezen a részen 17 halotat vetett partra a tavaszi szél.

Ezek mind fakutyások voltak, azok, akik még a telen eltűntek.

Bíróny sokszor felkeltek körött is átkellett jutni a keményre fagyott jégen, mert jó orvos is ott volt, is gyorsabb volt mint körül kerülni

5. a parton át Tihanyba.

Ekkor, hogy anygi volt a halott, az apátrág megtiltotta a fakutyázást.

Sokbakerült az ismeretlen halottok eltemetése is.

Volt köztük ember, gyerek, fehérnaps. Sajnáltuk őket is rossz irás volt látni mindannyiunknak.

Adathozó: Vigh István 75 évesen.
Kintid - Bántósi út

II. A Balatonra vesett nősz!

Régi somogyi ballada.

Ar 1813. adik évben,
Nagy lakodalom volt somogy megyébe.
I. Fejhez ment a falu legszebb leánya
De elvitte más megyébe Zalába.

II. Kemény tél volt a Balaton befagyott,
Kösi, seki nyugodtan áthajthatott.
Nem kellett a kósi utat megtenni,
A Balaton partján körül kerülni.
Haricsanya volt a lagri kitérve,
III. El is kísült minden az idejére.
Öltörtetik a menyasszonyt fehérbe,
Lányrajtári sejtnek körülötte.

Edesanyja írva néz a lányára,
Föltéri a kósiút a hajára,
IV. A menyasszony arca halvány szomorú,
Illik rá a menyasszonyi kósi.
Rábowl az edesanyja vállára,
Hull a könnye záporra módjára.
V. Jaj Istene, hogy kell nekem elvenni?
Más megyébe új életet kezdni?!

6.
VI. Edesanyja vizgatólaja esendesen,
egondot visel rád lanyom a jó Istén.
Jó fiújiddal boldogság vár mindlig rád,
keretettel gondolok én te rád.

VII. Meszolt már az esküvő a templomban,
Elindult a násznép is a lagriba.
A vizgányok túrriak a víz nótáikat,
A leginyek dalolnak is mulatnak.

Vissze már a menyasszonyt el zárták,
Férje mellett az új otthonába.

VIII. Fehér fátylót a kék sál lungoti,
Mint a sápor hullanak a könnyei.
Elindult a jégnét a szekéssor,
Pállog a lópatkó, a diszes ostor.

IX. De a lovak prüsszölnek ágaskodniak,
Rozsot réjtve majdhozz vissza fordulnak.
Korai kiéd ereszkedett a sójra,
A vezető az utat nem találja.

X. Örök óta mennék már, de hiába,
Mert a partot senki, senki nem látja!
Káromkodás felelem is jajgatás,
Rimánkodás, sírás is imádkozás,

XI. Mindhová itt már semmi nem segít,
Recesz ropog a jég hajlita is török.
Egy rettentő dörmögés is riadás,
Egy utolsó rezgőkérés, csobbanás,

XII. Nem kell nekik temetés is sírhalom,
Mindnyájukat elnyelte a Balaton.

XIII. Mindkit parton rólnak a gyászharangok.
Lgyászruhába öltöztek a sokanok
Balatonba hullanak a könnyeik.
Soha többé nem lettek meg öveik!

Tamuljatsuk abból jólesanyóik,
 Lányaitkat messze földre ne adjóik.
 mert ha többi nem láthatóik rohasem
 Örök föjadalom lakile a síveleiben.

Szomorú Balatoni népdalokbólau gardog er
 a vidik. Sokat gyűjtöttem fel már belőlük,
 de az éppenségen elromorító, mint a Réjse
 Rózi dalok, amiket rigetbi pöfözetekben
 több év előtti gyűjtésemből már közöltem,
 pöfözetben.

Tisztelettel Kuldij;

Keli Balázsné
 n. Püster Anna
 néprajzgyűjtő

Szántód - Somos Hársfa n. 5 n.
 Somogy m. 8622

Szántód 1980 jún. 14.